

Sorozatszerkesztői előszó

Tíz esztendővel ezelőtt látott napvilágot Magyary Zoltánnak a magyar állam költségvetési jogáról szóló, 1923-ban megjelent könyvének faksimile kiadása. A kötethez az Országgyűlés számvevőszéki és költségvetési bizottságának akkori elnöke, Nyikos László írt értékes előszót.¹ Az Olvasó által most kezében tartott könyv nem a 2010-es kiadás megismétlése, hanem az általunk jó öt esztendeje megkezdett munka² folytatása, amelyben nem kisebb feladatra vállalkoztunk, mint hogy Magyary Zoltán műveit keletkezési sorrendjükben, összegyűjtve és értékelő-elemző jegyzetapparátussal, valamint a mű vagy művek keletkezésének körülményeit részletesen bemutató bevezető tanulmánnyal ellátva közreadjuk. Kötetünk ezért nem egyszerűen újranyomás, nem újabb faksimile kiadás, hanem a majd száz esztendővel ezelőtt született eredeti tanulmány mai értelmezése is egyben, miközben – az első kötettel azonos módon – itt, a második kötetben is az eredeti Magyary-mű szövegéhez való teljes hűség alapján állunk.

Magyary Zoltán tudományos és szakmai pályafutása az I. világháború befejezése utánra és lényegében a trianoni békeparancsot követő időkre esik. Nehezen vitatható tény, hogy a Trianon utáni évtizedek a magyar szellemi és tudományos teljesítmény értékes korszakát, egyes tudományterületeken annak virágkorát hozták. Ebben nyilvánvalóan ott volt a békediktátum okozta általános társadalmi, szellemi és politikai sokk hatása, majd, arra válaszként, a tenni, újjászülni akarás ereje. A Magyar Királyság 1918-ban kezdődött, majd a székesfőváros román megszállásával jelképesen is teljessé vált összeomlása utáni újjászületése nem elvi követelmény volt csupán, hanem az 1920-as évtől kezdődően a nemzet életben maradásának parancsa. S mivel egy államszervezet sosem önmagától, hanem a cselekvésre felhatalmazott emberek nem cselekvése vagy rosszul cselekvése okán omlik össze, önmagától sosem válik működőképpé. Rendszerezett emberi tevékenységek egész sorozata, vagyis az állam tudatos újjászervezése kellett a magyar államgépezet ismételt működőképpé tételéhez. Ezért a nemzetközi folyamatoktól függetlenül is egyértelmű volt, hogy a közigazgatással, tágabb értelemben az államszervezéssel, magával az állammal való elméleti, tudományos foglalkozás is előbb-utóbb előtérbe kerül, megerősödik hazánkban. Nem azért, mintha a közigazgatási jog és főként a közjog általában ne lett volna addigra már tudományos diszciplínák tárgya, hanem azért, mert a hatékony, gazdaságos és eredményes közigazgatás megszervezésének feladata ténylegesen és sürgetően jelentkezett a Trianonban teljesen szétört államrezon számára. Ez az időszak azonban az európai és amerikai államok életében is változások kora

1 Nyikos László: Előszó a faksimile kiadáshoz. In Magyary Zoltán: *A magyar állam költségvetési joga. Közigazgatási jogi tanulmány*. Budapest, Országgyűlés Hivatala – Multiszolg Bt., [1923] 2010. i–xii.

2 Patyi András (szerk.): *Magyary Zoltán összes munkái*. I. (1919–1922). *Kritikai kiadás*. (A bevezető tanulmányt írta és a kritikai jegyzeteket készítette: Koi Gyula, lektorálta: Máthé Gábor.) Budapest, Nemzeti Közszerkesztési Központ, 2015. 237.

volt, az államélet tudományos megítélése szempontjából pedig átmeneti korszaknak számított. „Az átmeneti korok tragikuma az, hogy a tudomány régi igazságait már nem tudják használni, az újak pedig még nem állnak rendelkezésre. Az átmenet éppen ezt a tudomány irányítása nélküli bolyongás korszakát jelenti. Ezt fogjuk megállapíthatni a tanulmány során a mi tárgyunkra nézve is. És célunk az, hogy elősegítsük e fontos területen a tudomány új orientációját: a keresés helyett a haladás útjának megnyitását.”³

Az idézet egyik fő munkájából származik, amely az 1936-os varsói közigazgatási kongresszuson tartott főelőadói jelentésének magyar kiadásában olvasható.

A szovjet katonák erőszakoskodásai miatt 1945-ben elkövetett öngyilkossága okán a kommunista hatalom évtizedeiben alig lehetett tőle, róla olvasni, így holtában sem fejthette ki azt a megbecsülhetetlen hatást, amelyet rendkívüli képességei és teljesítménye megalapozhatott volna. Az pedig a pusztá találgatások birodalmába tartozik, hogy mit tehetett volna és hogyan, ha sikerül élve átvészelnie a háború végét. Életében szüntelenül munkálkodott azon, amit tudományos érdeklődése középpontjában tartott, ami sem nem könnyű, sem nem egyszerű, de semmiképpen nem kikövezett úton halad, és amit egyik nagy formátumú munkája címként visel is: a közigazgatás és az emberek. Egészen biztosan nem túlzás, ha művei ismeretében ezt úgy is megfogalmazzuk: az állam és az emberek. Ebben a minden korban meghatározó viszonyrendszerben akart ő tudományosan újat és érvényeset alkotni. Megítélésem szerint sikerült neki. A maga részéről talán a legtöbbet tette, hogy a magyar államszervezésnek Trianon után a *bolyongás* helyett a *haladás* jusson osztályrészül. Nem rajta múlt, hogy végül nem így alakult. Holott ebben a korai írásában is a kezdetektől fogva rá jellemző pragmatikus, világos precizitással fogalmazza meg Magyary Zoltán a mondanivalóját és ezek között elvi tételeit. Akár rögtön az Előszóban: „A közigazgatás feladata a cselekvés. Jogállamban ezt a jogrend szabályozza. A jogszerű közigazgatásnak azonban számos komoly problémája van, amelyek megoldására nem jogszabályok, hanem a jogtudomány vannak hivatva.”

Patyi András
prorektor, tanszékvezető egyetemi tanár
a Kúria elnökhelyettese
sorozatszerkesztő

3 Magyary Zoltán: A közigazgatás legfőbb vezetése szervezési szempontból. *Statistikai Közlemények*, 80. (1936), 5. 4.